
Triton
příjmy a provokační faktory
lupénka v těhotenství a u dětí
zevní léčba mastmi
světloléčba a celková léčba
lázeňské a přírodní pobyty
psychika, diety a životní styl
novinky a výzkum
Lupénka v otázkách a odpovědích
- příručka pro pacienty
MUDr. Nina Benáková
Odborná léčba v moderní medicíně

Lupénka v otázkách a odpovědích

Příručka pro pacienty

MUDr. Nina Benáková

TRITON

Lupénka v otázkách a odpovědích

Příručka pro pacienty

MUDr. Nina Benáková

Odborná léčba v moderní medicíně

Vyloučení odpovědnosti vydavatele
Autor i vydavatel věnovali maximální možnou pozornost tomu, aby informace zde obsažené odpovídaly aktuálnímu stavu znalostí v době přípravy díla k vydání. I když tyto informace byly pečlivě kontrolovány, nelze s naprostou jistotou zaručit jejich úplnou bezchybnost. Z těchto důvodů se vylučují jakékoli nároky na úhradu ať již přímých, či nepřímých škod.
Tato kniha ani žádná její část nesmí být kopírována, rozmnožována ani jinak šířena bez písemného souhlasu vydavatele.

Lupénka v otázkách a odpovědích

Autor:
MUDr. Nina Benáková
Sanatorium Achillea, Praha
Katedra dermatovenerologie IPVZ, Praha

Recenze:
prof. MUDr. F. Vosmík, DrSc.
vedoucí katedry dermatovenerologie IPVZ, Praha
as. MUDr. Š. Čapková
vedoucí dětské ambulance, kožní klinika 2. LF UK, Praha
doc. MUDr. R. Pánková, CSc.
Centrum pro léčbu a prevenci psychosomatických poruch v dermatovenerologii, kožní klinika 1. LF UK, Praha

© Nina Benáková, 2003
Cover © Renata Ryšlavá, 2003
© TRITON, s. r. o., 2003

Vydalo Nakladatelství TRITON, s. r. o.
Vykáňská 5, 100 00 Praha 10, www.triton-books.cz

ISBN 80-7254-392-X

Kniha poskytuje obecné informace a není určena k vysvětlování jednotlivých konkrétních případů. Neměla by být používána pro diagnostické či léčebné účely, je určena pro osvětu.

Předmluva

Když mě Nakladatelství Triton vybídlo k vytvoření příručky pro pacienty o psoriáze, považovala jsem tuto myšlenku sice za správnou, ale domnívala jsem se, že budu nosit dříví do lesa. Pacienti jsou přece informováni v ordinacích, mají možnosti odborných brožurek, informací na Internetu, ze svépomocných organizací a tak dále. A někteří možná ani o informace nemají zájem nebo jim nechtějí naslouchat či rozumět.

Avšak při podrobnějším zkoumání, jaké publikace pro pacienty s psoriázou v posledních letech ve zdravotnických nakladatelstvích v České republice vyšly, po hledání, jaké informace jsou v českém jazyce o psoriáze dostupné v knihovnách, knihkupectvích a na Internetu a po pročítání internetového chatování pacientů s psoriázou jsem dospěla k přesvědčení, že toho zapotřebí je.

A tak jsem se rozhodla na základě zkušeností z vlastní praxe, odborné i seriózní osvětové literatury poskytnout praktickou a srozumitelnou příručku všem, kteří mají zájem. Proto jsem zvolila formu nejčastějších otázek a odpovědí.

Přizvala jsem k jejímu posouzení řadu laiků, pacientů a samozřejmě i zkušených kolegů, kteří jsou ne-

jen vynikajícími odborníky a lidmi, ale jsou i schopni a ochotni své vědomosti a zkušenosti komunikovat pro praxi. Jim všem patří mé poděkování za podněty a připomínky.

Přeji Vám, milí čtenáři, aby Vám tato kniha přinesla užitečné informace.

Praha, podzim 2003 *MUDr. Nina Benáková*

P.S. Pro ty, kteří mají zájem o hlubší informace, připravujeme s kolegy další, obsáhlejší vydání.

I. Úvod

Psoriáza, česky lupénka, je chronická zánětlivá kožní choroba – to znamená dlouho trvající, opakovaně se objevující. Vzniká, dle současného stavu odborného výzkumu, převážně na podkladě zděděného sklonu k odchylkám imunitního systému a kůže.

Odborný název psoriáza je odvozen z řečtiny (psao = škrábu se, psora = svědění, šupina) a v češtině od olupování, resp. typických šupinek na povrchu ložisek psoriázy.

Jedná se o chorobu velmi častou, ve střední Evropě postihuje asi 2–3 % obyvatelstva. Přesné současné údaje z ČR nejsou k dispozici, nicméně nám zeměpisně blízké německé země aktuálně udávají 6 %, ve skandinávských zemích pak 10 % postižení. V současnosti genetici předpokládají, že zátěž obyvatelstva psoriatickými geny se dokonce pohybuje ne v jednotkách, ale v desítkách procent!

Zajímavé je, že se jedná o výlučně lidskou chorobu. Nevyskytuje se totiž u žádného zvířete. Psoriáza může vzniknout v jakémkoliv věku, ale nejčastěji ve věku dospělém, a to převážně ve dvou obdobích – okolo puberty a okolo 40.–50. roku věku. Není významného rozdílu ve výskytu psoriázy mezi ženami a muži,

i když v poslední době se udává převaha ženského pohlaví, zejména u dětí a dospívajících.

Nejedná se o život ohrožující či zkracující chorobu, ale vzhledem k její dlouhodobosti a zjevnosti má negativní vliv na kvalitu života jedince – může mu působit značné emocionální potíže, potíže v mezilidských a partnerských vztazích, v povolání atd. Proto je dobrá informovanost pacienta i jeho okolí tak důležitá.

NEJČASTĚJŠÍ OTÁZKY (FAQ = frequently asked questions)

Jedná se o otázky, se kterými jsem se setkala u pacientů s psoriázou za svou dlouhodobou praxi, a jak jsem si rozsáhlým šetřením ověřila, které pacienti kladou sobě navzájem i lékařům na celém světě. Nemohou zde být zodpovězeny konkrétní dotazy pro konkrétní případy, to vyžaduje individuální vyšetření a přístup.

Předem se omlouvám všem, kterým bude tento text připadat málo odborný, zjednodušený nebo ne zcela přesný. V rámci srozumitelnosti jsem se tomu nemohla vyhnout.

1. Příčiny

Co je příčinou psoriázy?

Příčiny, i přes obrovský pokrok v této oblasti, nejsou dosud zcela přesně známy. Psoriáza se ukazuje být tzv. autoimunitní chorobou. To znamená, že vlastní imunitní systém jedince, přesněji jeho bílé krvinky, tzv. T lymfocyty, jsou z určitých důvodů (dědičnost, faktory zevního a vnitřního prostředí) aktivovány. To vede k aktivaci dalších složek imunitního systému, obdobně jako při obraně proti infekci, což vyvolá kožní zánět. Důsledkem je zmnožení kožních buněk, zrychlení jejich růstu a porucha rohovění. Normální kožní buňka vyzraje a na povrch kůže se dostane za cca 28 dnů, zatímco u psoriázy je to již za 4 dny, tedy 7x rychleji. Tyto buňky nejsou vyzrálé, pevně lpějí na kožním povrchu a odlučují se pomaleji než u zdravé kůže. Výsledkem jsou pak typická ostře ohraničená, sytě červená ložiska se stříbřitými šupinami.

Intenzivní výzkum příčin psoriázy pokračuje dále, a tak se v blízké budoucnosti můžeme dočkat dalších nových poznatků z oblasti genetiky a imunologie.

Když za psoriázu může náš imunitní systém, proti čemu to tedy organismus v kůži bojuje?

Abychom porozuměli, v čem je u psoriázy problém, je třeba si orientačně osvětlit, jak imunitní systém funguje. Imunitní systém zajišťuje obranyschopnost jedince proti zevním vlivům – zejména infekcím, ale i nádorům, škodlivinám fyzikální či chemické podstaty. V zásadě proti všemu cizorodému. Kdyby imunitní systém neexistoval, jedinec by ve styku se zevním prostředím zahynul. Jednoduchým modelem imunitní reakce je např. infekce – imunitní systém rozezná bakterii, vyvolá zánět, díky němuž je bakterie zabita, odstraněna i s poškozenou tkání a nakonec tuto reakci utlumí (aby zánět dále nepokračoval a nepoškozoval další tkáně).

Imunitní systém se u psoriázy ale aktivuje bez zjistitelné příčiny (zatím) a vyvolávající prvek se hledá. Aktivuje se nadměrně, navíc často po vlivech, které u normálního jedince k aktivaci nevedou (viz provokační faktory). A tato aktivace není regulována jako u obvyklé protiinfekční imunitní reakce, zánět pokračuje. Příkladem je poranění u psoriázy – po poranění následuje jako obvykle zánět v rámci procesu hojení ran. Ale místo regulace zánětu a zahojení, zánět pokračuje a dojde k objevení se psoriázy. Čili porucha může být v rozeznávání a regulaci – imunitní systém u psoriázy může některé buňky či molekuly

v kůži rozeznávat jako tělu cizí, i když jsou jedinci vlastní. Není to mezi lidskými chorobami, bohužel, nic neobvyklého. Podobně je tomu u řady tzv. autoimunitních chorob (cukrovka, revmatoidní artritida, roztroušená skleróza, Crohnova choroba, lupus erytematodes, některé záněty štítné žlázy, myastenie aj.).

Prý je lupénka dědičná. U nás v příbuzenstvu ji ale nikdo nemá!

Dědičné faktory jsou prokázány asi u 30 % pacientů, kdy lze zjistit postižení psoriázou u někoho z jejich příbuzných. Nedědí se však choroba jako taková, ale sklon k chorobě. Tudíž se nemusí zjevně vůbec projevit a zděděný sklon může mít daleko větší počet příbuzných. K viditelnému propuknutí choroby dochází tehdy, když na jedince s tímto zděděným sklonem působí tzv. provokační, vyvolávající faktory v příslušné intenzitě. Psoriáza podle současných poznatků není vlastně čistě kožní chorobou, ale chorobou imunitního systému s dědičným podkladem (obdobně jako třeba u cukrovky nebo revmatu), která má projevy na kůži anebo na kloubech. A protože prostředníkem choroby jsou bílé krvinky a krev je v rámci cévního systému v organismu všudypřítomná, může se psoriáza objevit kdekoliv na kůži, sliznicích či kloubech.

Je psoriáza infekční?

V žádném případě! Psoriáza není infekční, nelze ji tedy na někoho „přenést" nebo ji „chytit".

Je to nevědomost lidí, pokud na vás takto pohlíží, kategoricky to odmítněte.

Nesouvisí psoriáza se špatnou hygienou?

Nesouvisí. Avšak samozřejmě, kdo nedodržuje běžné hygienické zásady a nepečuje dle doporučení o svou kůži, může mít průběh psoriázy horší.

Nemůže být psoriáza způsobena nějak vnitřně? Nelze ji léčit třeba čistěním krve?

Psoriáza je vlastně způsobena „vnitřně", vždyť hlavní aktéři psoriázy – tedy geny – jsou součástí jádra buněk. Také další činitelé, bílé krvinky – T lymfocyty, jsou součástí krve! Představa čistění krve je však velmi primitivní. Nějaké mechanické odfiltrování psoriatických bílých krvinek nepřipadá v úvahu, protože zatím to selektivně, cíleně není možné a navíc by se tím snížila obranyschopnost organismu. Takový jedinec, podobně jako u AIDS, by zemřel na selhání imunity, tedy na běžné infekce či nádory. Moderní výzkum se však snaží pomocí biotechnologických léků (aplikují se nitrožilně či nitrosvalově) tyto psoriatické T lymfocyty blokovat, a tak umožnit účinnou a přitom bezpečnou kontrolu psoriázy.